

PLAN FOR TRYGT OG GODT BARNEHAGE- OG SKOLEMILJØ

(PLAN REVIDERT HØST 2020)

OPPFØLGING AV OPPLÆRINGSLOVEN § 9 A OG
BARNEHAGELOVEN § 41, 42 OG 43

Å HØYRE TIL

Vondt er av alle andre
bli trakka på og trengd
Men vondare å veta
at du er utestengd.

Det er så mangt i livet
du ventar deg og vil
men meir å det å vera
er det å høyre til

Jan Magnus Bruheim

INNHold

Innledning	4
RETTIGHETER OG VERDIGRUNNLAG	4
Om opplæringsloven § 9 A og barnehageloven §	6
For å oppnå målene bygger planen på følgende prinsipper:	8
Definisjoner på krenkende adferd og handlinger	9
Ulike typer krenkelser	9
Forebyggende og holdningsskapende arbeid	10
Fremme et trygt og godt barnehage- og skolemiljø	10
God ledelse, organisasjon og kultur for læring	10
Positive relasjoner mellom voksen og barn	11
De voksnes evne til å lede klasser og grupper	11
Positive relasjoner blant barn og unge	12
Samarbeid med foresatte	12
Avdekking	15
«Plikten til å følge med»	15
«Plikten til å varsle»	15
Det er lovstridig å bagatellisere elevens opplevelse	15
Håndtering	16
Aktivitetsplan	16
Kontinuerlig, langvarig og systematisk arbeid	18
Vedlegg	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Sjekkliste for et godt og trygt skolemiljø og barnehagemiljø	19

INNLEDNING

Denne planen omhandler forståelsen av reglene i opplæringsloven kapittel 9a og barnehageloven § 41, 42 og 43 om elevenes og barnas rett til et trygt og godt barnehage- og skolemiljø.

Barn og unge tilbringer en stor del av sin oppvekst i barnehage og skole. De har krav på et godt miljø, både fysisk og psykososialt.

Regjeringen, Foreldreutvalget for grunnopplæringen, Foreldreutvalg barnehage, KS, Fagforbundet, Skolenes landsforbund og Utdanningsforbundet har ved å signere nye "Manifest mot mobbing" forpliktet seg til å videreføre arbeidet for godt fysisk og psykososialt miljø for alle barn og unge i barnehagen, på skolen, i skolefritidsordningen og andre organiserte fritidsaktiviteter.

Med denne planen vil Siljan kommune forplikte seg i arbeidet for et godt psykososialt miljø for alle barn og unge i barnehagen, på skolen, og skolefritidsordningen.

Alle barn og unge har rett til å ha et skole-/barnehagemiljø uten mobbing og andre krenkelser.

Dette er et mål i seg selv og viktig for barns lek, utvikling, læring og sosiale tilhørighet

RETTIGHETER OG VERDIGRUNNLAG

FNs barnekonvensjon gir barn grunnleggende menneskerettigheter. Barnekonvensjonen har fire sentrale prinsipper som skal være førende for arbeid med barn:

- barns rett til vern mot diskriminering (artikkel 2)
- barnets beste skal være et grunnleggende hensyn (artikkel 3)
- retten til liv og plikten til å sikre utvikling (artikkel 6)
- barns rett til å bli hørt (artikkel 12)

I arbeidet for et trygt og godt miljø er anerkjennelse av barn og unges opplevelse og medvirkning et grunnleggende prinsipp. Barn skal bli tatt på alvor av profesjonelle voksne som tar ansvar for å følge opp saken når de forteller om hvordan de har det.

Formålsparagrafen i opplæringsloven angir verdigrunnlaget for skolen. Formålet med opplæringen er blant annet at elevene skal utvikle «kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og felleskap i samfunnet». Et grunnleggende utgangspunkt for all virksomhet i skolen er at elevene skal få realisere sitt potensial, til det beste for seg selv og andre.

Opplæringslovens kapittel 9 A gir alle elever en individuell rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Formålet med denne retten er at barn og unge skal være trygge på skolen. Skolemiljøet er ikke avgrenset til forhold på skolen i skoletiden. Det omfatter også det som skjer på skolens område i skoletiden, på skoleveien, på turer og arrangementer i skolens regi i og

utenfor skoletiden. I tillegg gjelder det mobbing og andre krenkelser som skjer utenfor skoletiden og som har sammenheng med skolen.

Barnehageloven stiller klare forventninger til barnehagens forpliktelser for å skape et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø for barn:

«§1. Formål

Barnehagen skal i samarbeide og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. (...)

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.»

Fra **Rammeplan for barnehagen** under avsnittet «Livsmestring og helse»:

«Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.

For å tydeliggjøre ansattes arbeid med trygt og godt barnehagemiljø er dette tatt inn i barnehageloven fra 01.01.21:

Kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø

§ 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

§ 42 Plikt til å sikre at barnehagebarn har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker barn

Siljan kommunes verdier er åpenhet, mot og respekt. Barn og unge i barnehagen og skolen skal møte åpne voksne som er ærlige og lyttende og som viser at de respekterer, tror på og bryr seg om barn og unge. De skal møte voksne som har mot til å ta barn og unge med på avgjørelser og få tilbakemelding fra dem, og mot til å handle dersom de ser at noen ikke har det bra. Da får vi trygge, rause og modige barn og unge.

Disse rettighetene og verdiene ligger til grunn for arbeidet med å utvikle barnehagene og skolene til gode faglige og sosiale læringsfellesskap.

OM OPPLÆRINGSLOVEN § 9 A OG BARNEHAGELOVEN § 41, 42 OG 43.

Opplæringsloven kapittel 9 A omhandler elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø:

§ 9 A-2: «Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.»

Barnehageloven § 42 omhandler barnas rett til et trygt og godt barnehagemiljø.

§ 42 « Barnehagen har plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø »

Barnehage – og skolemiljøet er summen av både det fysiske og det psykososiale miljøet på skolen, og disse vil påvirke hverandre gjensidig.

Det er elevens/barnets egen (subjektive) opplevelse som er avgjørende og korrekt inngang til sak.

Med trygt og godt miljø menes her de mellommenneskelige forholdene på barnehage/skolen, det sosiale miljøet og hvordan barna/elevene oppfatter dette. Det trygge og gode miljøet skal virke positivt på barnas/elevenes helse, trivsel og læring, trygghet og sosiale tilhørighet.

Opplæringsloven § 9 A-3: «Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.»

Barnehageloven § 41 « Barnehagen skal ha nulltoleranse mot utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.»

Lovene sier her at barnehage og skolen skal ha nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Krenkelser tolkes vidt:

- direkte handlinger og verbale uttrykk rettet mot eleven/barnet, for eksempel hatytringer
- indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking

*«Plan for trygt og godt barnehage- og skolemiljø»
er kommunens tiltaksplan for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø.*

Opplæringslovens § 9 A-1 gjelder følgende steder:

- grunnskolen
- leksehjelpsordning (unntak §§ 9 A-10 og 9 A-11)
- SFO (unntak §§ 9A-10 og 9A-11)
- på skolen i skoletiden, på skoleveien og aktiviteter i skolens regi

Barnehageloven § 41, 42 og 43 gjelder følgende steder:

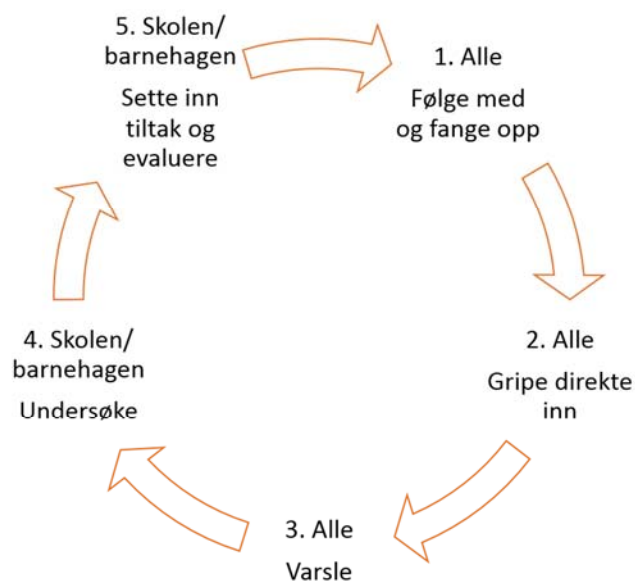
- barnehagen

Barnehagens og skolens planfestede og systematiske arbeid forstås som et anti-mobbeprogram.

Vi understreker igjen at det er den enkelte barns/elevs subjektive opplevelse av å bli krenket som er utgangspunktet for håndtering av lovene. Dette skal alltid være inngang til all saksbehandling, og det gjelder alle ansatte i barnehage, skole og SFO, alle yrkesgrupper.

I Siljan legger vi vekt på

- at det arbeides kontinuerlig, langvarig og systematisk med barnas og elevenes skolemiljø
- at barnehagen, skolen, barna/elevene og foresatte samarbeider om det forebyggende og holdningsskapende arbeidet
- at tydelig ledelse er en forutsetning for å forebygge, avdekke og håndtere krenkende ord og handlinger
- at våre tiltak, kommunikasjon og samarbeid med barnet/elev, foresatte og ansvarlige ved barnehagen/skolen er avgjørende for at arbeidet skal lykkes
- at alle ansatte ved barnehage og skole har en aktivitetsplikt som består av fem delplikter:

FOR Å OPPNÅ MÅLENE BYGGER PLANEN PÅ FØLGENDE PRINSIPPER:

A. Forebygging og holdningsskapende arbeid

Tiltak som reduserer risikoen for at barn og elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger. Her er særlig aktiviteter beskrevet i årshjulet bakerst i permens særdeles viktig.

B. Avdekking

Metoder og rutiner barnehagene og skolene bruker for å avdekke at barna/elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger.

C. Håndtering og sanksjoner

Tiltak og rutiner for problemløsning. Når det gjelder sanksjoner skolene bruker overfor elever som utøver krenkende ord og handlinger, vises det til ordensreglementet. Barnehagene har ikke ordensregler.

D. Kontinuerlig, langvarig og systematisk arbeid

Barnehagenes og skolenes systematiske arbeid for å sikre elevene og barna et godt psykososialt skole- og barnehagemiljø.

DEFINISJONER PÅ KRENKENDE ADFERD OG HANDLINGER

➤ **Erting**

Erting skal stoppes. Erting kan utvikle seg til mobbing – begynnende mobbeadfærd.

➤ **Krenkende atferd**

Krenkende atferd er en fellesbetegnelse på alle former for atferd som uoverlagt eller tilsiktet rammer andre mennesker fysisk eller psykisk. Krenkende atferd kan skje som enkelthandling eller gjentatte handlinger. Krenkende atferd er handlinger som utføres uten respekt for andres integritet.

➤ **Mobbing**

Mobbing er gjentatt negativ eller ondsinnet atferd fra en eller flere rettet mot et barn/en elev som har vansker for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing. Atferden må finne sted 2-3 ganger i måneden eller oftere for å bli definert som mobbing.

➤ **Utestenging**

Utestenging betyr at noen blir holdt utenfor en gruppe eller klasse. I barnehagen kan man bli holdt utenfor i lek.

➤ **Vold**

Vold innebærer at noen bruker fysisk makt for å skade andre.

➤ **Rasisme**

Rasisme innebærer at noen blir forskjellsbehandlet eller plaget, for eksempel fordi de har en annen hudfarge eller snakker et annet språk.

➤ **Diskriminering**

Diskriminering betyr at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsevne, tro, hudfarge eller opprinnelse.

ULIKE TYPER KRENKELSER

Krenkelser kan ha ulike former og foregå på ulike arenaer. De kan være fysiske, verbale eller indirekte, og mange blir utsatt for flere typer krenkelser samtidig, og fra ulike grupper. Fysiske krenkelser kan være å dytte, slå, sparke eller kaste stein på en annen. Verbale krenkelser kan være trusler eller kommentarer. Indirekte krenkelser innebærer at den som krenker utfører ekskluderende

handlinger overfor en annen uten å bli identifisert. Dette kan for eksempel være baksnakking, å bli venn med en annen som hevn eller negativt kroppsspråk. Det kan ofte være vanskelig for de voksne å oppdage indirekte krenkelser.

Som på andre arenaer der mange mennesker møtes, oppstår krenkelser også digitalt. Digitale krenkelser kan være mer intense fordi de kan skjue døgnet rundt, fordi de skjer på sosiale arenaer der barnet/ungdommen gjerne vil være, fordi mange kan se dem og fordi de lett kan spres og være tilnærmet umulig å slette. Digitale krenkelser kan være ekstreme, fordi mange våger å gjøre mer på nettet enn de gjør ansikt til ansikt, og fordi det er vanskelig for tilskuere å gripe inn eller stoppe det. Digitale krenkelser starter ofte på skolen, og de som er utsatt for krenkelser ansikt til ansikt på skolen, er ofte mer utsatt for digitale krenkelser. Å bli utsatt for digitale krenkelser kan gi like store emosjonelle konsekvenser som å bli utsatt for mobbing ansikt til ansikt.

FOREBYGGENDE OG HOLDNINGSSKAPENDE ARBEID

Opplæringsloven:

§ 9 A-3. Nulltoleranse og systematisk arbeid: «Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.»

Barnehageloven:

§ 41. Barnehagen skal ha nulltoleranse mot krenkelser. Barnehagen skal arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna. Styrer har ansvaret for at dette blir gjort».

FREMME ET TRYGT OG GODT BARNEHAGE- OG SKOLEMILJØ

Et trygt og godt barnehage- og skolemiljø beskytter mot mobbing og andre krenkelser. En forutsetning for å kunne skape et trygt og godt miljø, er et kontinuerlig og systematisk forebyggende arbeid med felles fokus og tilnærming. Det er flere faktorer som fremmer og opprettholder dette:

- god ledelse, organisasjon og kultur for læring
- positive relasjoner mellom voksen og barn/elev
- de voksnes evne til å lede klasser og barnegrupper
- positive relasjoner blant barn/elevne
- samarbeid med foresatte

GOD LEDELSE, ORGANISASJON OG KULTUR FOR LÆRING

Barnehager og skoler der alle aktørene har en felles strategi for hvordan de arbeider med miljøet, har størst sjanse for å lykkes. At barnehagen og skolen som organisasjon har god ledelse og preges av en kultur for læring, har en indirekte effekt på barn og elevs læringsmiljø og læring. En solid ledelse og organisasjon er en forutsetning for at arbeidet med læringsmiljø kan foregå kontinuerlig og systematisk, og for å kunne ta i bruk forskningsbasert kunnskap.

Kontinuerlig arbeid med læringsmiljø vil si at arbeidet foregår hele tiden, og ikke bare ved oppstarten av et barnehage-/skoleår eller når uønskede hendelser oppstår. Systematisk arbeid vil si at arbeidet er aktivt, gjennomtenkt og planmessig, og at arbeidet utføres av alle ansatte ved barnehagen/skolen.

Styrer/rektor har ansvaret for at arbeidet med barnehage-/skolemiljø foregår kontinuerlig og systematisk.

POSITIVE RELASJONER MELLOM VOKSEN OG BARN

Barn og unge har et grunnleggende behov for å bli sett, oppleve tilhørighet, utvikle seg og oppleve mestring. Gode relasjoner mellom voksne og barn er helt sentrale byggeklosser i arbeidet med å skape både trygghet, trivsel og læring. Tilsvarende kan følelser som er på avveie hemme læring. Med gode, proaktive strategier kan alle voksne bidra til at barn og elevene bygger en god selvfølelse og får motivasjon for læring. De voksne kan hjelpe barna/elevene med å regulere følelser og gi dem trøst og hjelp, i tillegg til at de kan være en trygg havn som utgangspunkt for utforskning.

Gode relasjoner er smittsomt. Når det er gode relasjoner mellom voksne og barn/elever, er det større sannsynlighet for at barna/elevene blir trygge i samspill med andre. Flere studier viser at gode relasjoner mellom profesjonelle voksne og barn/elever har en klar beskyttende effekt mot mobbing.

DE VOKSNES EVNE TIL Å LEDE KLASSER OG GRUPPER

Gode relasjoner er viktig, men ikke tilstrekkelig for å skape en god hverdag. Gode rutiner og gode strukturer danner en ramme som gode relasjoner kan utvikle seg innenfor. Det frigjør tid og energi til læring. De voksnes evne til å lede klasser og grupper er en like viktig bærebjelke for læring og trivsel som det relasjoner er. I sin ledelse av klassen eller gruppa, styrer den voksne den sosiale samhandlingen mellom barna/elevene. En proaktiv voksen som er tett på barne-/elevgruppen har mulighet til å fange opp dynamikken i gruppen før krenkelser og mobbing får etablert seg. På den andre siden kan manglende ledelse i en barne-/elevgruppe skape grobunn for usunne relasjoner og gi handlingsrom for negative ledere.

God klasseledelse kjennetegnes av en tydelig regi og struktur i undervisningen, med markering av oppstart, tydelige mål for elevenes læring, plan for timen, variasjon, korte læringsøkter, en avslutning med en oppsummering og plan for videre arbeid. Det er viktig at det er en enighet på skolen om sentrale prinsipper for god undervisning og klasseledelse (f. eks hilse om morgenen, presentere en dagsplan, etablere kjente konsekvenser).

Personalet i barnehagen skal jobbe for et godt læringsmiljø. Barn trenger anerkjennende voksne som ser barn og gir mye positiv oppmerksomhet, tydelige og engasjerte voksne som gir hjelp og støtte der det trengs, og tilstedeværende og observerende voksne som forebygger erting, mobbing, utestengelse og diskriminering.

God ledelse av barn i SFO kjennetegnes av en tydelig regi og struktur på innhold og form på aktivitetene.

POSITIVE RELASJONER BLANT BARN OG UNGE

SKAPE EN POSITIV BARNEHAGE-/SKOLEKULTUR

Det er barnehagens og skolens oppgave å utvikle barn og unge, både faglig og sosialt, og hjelpe dem til å mestre livet og delta i sosiale fellesskap med andre. Barn og unge som trives, mobber mindre. Barnehagen og skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk med å skape en positiv kultur. I en positiv kultur viser barna/elevne omsorg for hverandre og det kommuniseres tydelig at mobbing og krenkelser ikke er tillatt.

Tiltakene for positiv kultur gjelder både i barnehagen, skolen og i SFO. Alle ansatte har ansvar for å ta initiativ til og legge til rette for ulike sosiale aktiviteter som lekegrupper, samlingsstund, klassemøter, forberedelser til og oppsummeringer etter friminutt/utelek m.m.

SOSIAL OG EMOSJONELL KOMPETANSE

Vennskap og opplevelse av tilhørighet er den viktigste vekstfaktoren for læring og utvikling. Barn og unge med god sosial kompetanse prioriterer sosiale mål og utvikler positive relasjoner til andre barn og voksne på en hensiktsmessig måte. De står bedre rustet til å mestre barnehagen/skolen som sosial arena enn barn som ikke i samme grad mestrer de sosiale kodene. De sosialt kompetente blir lettere akseptert blant andre barn, unge og voksne. De har også ofte en mer positiv oppfatning av seg selv. Barn og unge som har god sosial kompetanse ser ut til å ha et vern mot negativt samspill i jevnaldergruppen og uttrykker større uavhengighet og selvstendighet. Disse barna er også i større grad i stand til å løse konflikter og avklare uenigheter seg imellom. De har tro på at de kan bruke sin kompetanse til å mestre motgang og stress.

«Den viktigste kampen mot mobbing foregår før mobbingen oppstår.»

Både skolene og barnehagene har egne planer for det forebyggende arbeidet ved sin enhet.

BARNA/ELEVENE MÅ VÆRE MED

Barna/elevne selv er viktige i arbeidet med å utvikle et godt miljø. Men det er særlig fra skolealder de må ha en aktiv rolle i det forebyggende arbeidet, både klassevis og gjennom elevrådet. Elevrådet skal ikke bare orienteres om skolens plan for et trygt og godt skolemiljø, men også få et eierforhold til den, slik at de kan delta i utforming av tiltak for skolemiljøet. Det er viktig at arbeidet foregår både i skole- og i SFO-tiden. Eksempler på aktiviteter som elevene kan ta ansvar for er å sette opp mobbing som fast tema for elevrådet, ha fadderordninger, venneklasser, fellessamlinger, vennsaksjoner m.m.

SAMARBEID MED FORESATTE

Barn og unges foresatte er en avgjørende ressurs i arbeidet for å skape et godt miljø. Når barnehagen/skolen og hjemmet samarbeider og formidler de samme verdiene og de samme, positive forventningene til barn og unge, har det positiv effekt på trivsel og læring. Foreldrene har medansvar for å skape et godt fellesskap mellom barna, men det formelle ansvaret for samarbeidet ligger hos barnehagen/skolen. Foreldresamarbeidet kan være med foreldregruppen som helhet, med utvalg som FAU og i møter med enkeltforeldre. Foreldremøtene er en god arena for å skape samarbeid om et godt miljø. Barnehagen/skolen skal gi regelmessig informasjon om miljøet i gruppen og klassen, og formidle at terskelen for å ta kontakt skal være lav.

FAU og SU/SMU skal orienteres om barnehagens/skolens plan for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø, få et eierforhold til den og involveres i utformingen av tiltak for miljøet.

VOKSNE SKAPER VENNSKAP

Vennskap er viktig for trivsel og læring. Jo bedre og mer inkluderende vennskap det er i en gruppe eller klasse, jo bedre læringsmiljø blir det. Noen barn/elever trenger hjelp til å bygge vennskap. Her kan de voksne spille en viktig rolle. Ledelsen kan oppfordre foreldrene, for eksempel gjennom FAU, til å bidra til ulike aktiviteter for å skape gode relasjoner mellom barn og unge, på barnehage/skolen og i fritiden. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en idébank med tips til hva foreldre kan bidra med i dette arbeidet.

SLIK KAN DU BIDRA

Som forelder er du den viktigste ressursen for ditt barns læring og utvikling.

Du kan også være en viktig ressurs for andre barn:

- ✓ Hils på alle du møter i barnehagen og på skolen.*
 - ✓ Snakk positivt om andres barn og andre foreldre.*
 - ✓ Gjør en innsats for å bli kjent med voksne og barn.*
 - ✓ Følg opp det som blir bestemt.*
 - ✓ Engasjer deg i å skape et godt miljø.*
 - ✓ Vær opptatt av at alle er med.*
 - ✓ Skap rom for å heie på flere barn enn ditt eget.*
-

voksneskaper
vennskap
Sammen

AVDEKKING

Avdekking kan være at ansatte, barn/elever eller foresatte melder fra om hendelser eller om at noen opplever krenkende ord og handlinger. Barnehagen/skolen skal sikre at barnets/elevens subjektive opplevelse kommer frem, og at tiltak settes i gang så raskt som mulig. Dette *skal* dokumenteres på alle nivå, også av ansatt som avdekker/setter inn tiltak.

I Siljan er det særlig viktig å være klar over plikten den enkelte ansatte har til å følge med.

«PLIKTEN TIL Å FØLGE MED»

- Plikt for den enkelte til å være årvåken og aktivt observere hvordan elevene agerer hver for seg og seg imellom.
- En nødvendig forutsetning for at de ansatte skal kunne få mistanke eller kjennskap til at et barn/en elev ikke har det trygt og godt i barnehagen/på skolen.
- Skjerpet ansvar for å ivareta elever med en særskilt sårbarhet (rettspraksis viser dette). I lovverket omfattes denne plikten slik:

§ 9 A-4. Aktivitetsplikt for å sikre at elever har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø

Alle som arbeider på skolen, skal følge med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

§ 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid. (Barnehageloven)

Alle som arbeider i barnehage har plikt til å følge med på om barna har et godt og trygt barnehagemiljø.

«PLIKTEN TIL Å VARSLE»

Skolen:

- All mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal varsles til rektor.
 - Rektor kan delegere.
- Tidspunktet for varsling må stå i forhold til sakens alvor.
- Ledelsen og de ansatte på den enkelte skole må finne fram til gode løsninger for hvordan varsling skal skje og hvordan informasjonen i varslingene skal ivaretas.
- Rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller.

Barnehagen:

- Alle ansatte i barnehagen har plikt til å melde fra til styrer eller barnehageeier, ved kjennskap til at et barn i barnehagen

DET ER LOVSTRIDIG Å BAGATELLISERE ELEVENSBARNETS OPPLEVELSE

- Elevens opplevelse av ikke å ha et trygt og godt skolemiljø skal alltid utløse aktivitet og plikt til å sette inn tiltak.
- Skolen skal aldri avvise eller underkjenne en elevs opplevelse av utrygghet eller mistriivsel på skolen.

Dette gjelder tilsvarende for barnehagen.

HÅNDTERING

§ 9 A-4. Aktivitetsplikt for å sikre at elever har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø. (Opplæringsloven)

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørge for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørge for at involverte elever blir høyrde. Kva som er best for elevane skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak.

AKTIVITETSPLAN

1. Den skriftlige aktivitetsplanen skal skolen utarbeides på kommunal mal med standardtekst, og planen skal inneholde svar på
 - hvilke problem tiltakene skal løse
 - hvilke tiltak skolen har planlagt
 - når tiltakene skal gjennomføres
 - hvem som har ansvaret for gjennomføring av tiltak
 - når tiltak skal evalueres
 - informasjon om at Fylkesmannen er håndhevingsorgan (gjelder ikke barnehage)
 - informasjon om adgang til å se sakens dokumenter

Omfanget av aktivitetsplanen må tilpasses den enkelte saken. Det er ingen formkrav for utformingen av en aktivitetsplan, men Siljan kommune bruker tiltaksplanen som ligger i BTI og stafettlogg.

Aktivitetsplanen skal sendes til foresatte og oppvekstsjef gjennom arkivsystemet. Oppvekstsjef er mottaker på lik linje med foresatte i saken (ikke kopimottaker).

Todelt dokumentasjonskrav: Dokumentasjonsplikten i oppl. § 9 A-4 syvende ledd retter seg mot det arbeidet skolen gjør for å oppfylle alle sider av aktivitetsplikten, og ikke rutiner eller planer for hvordan skolene skal sørge for et trygt og godt læringsmiljø.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering. I planen skal det stå

- a. hvilke problemer tiltakene skal løse.
 - b. hvilke tiltak barnehagen har planlagt
 - c. når tiltakene skal gjennomføres
 - d. hvem som skal gjennomføre tiltakene
 - e. når tiltakene skal evalueres
2. Oppvekstsjef skal umiddelbart etter mottatt aktivitetsplan vurdere denne med tanke på:
- om aktivitetsplikten er ivaretatt, jfr. oppl. § 9A-4
 - undersøkelsene som er gjort
 - hensynene som er tatt i saken (elevene er hørt og barnets beste ligger til grunn)
 - om retten til innsyn i sakens papirer er opplyst
 - informasjon om at Fylkesmannen er håndhevingsmyndighet (gjelder ikke barnehage)

Oppvekstsjef vurderer umiddelbart aktivitetsplanen på bakgrunn av opplysninger i planen og skriftlig varslings skjema. Oppvekstsjef vil umiddelbart etter vurderingen, om nødvending, etterspørre ytterligere opplysninger fra barnehagen/skolen. Dersom oppvekstsjefen finner at aktivitetsplanen er feil eller mangelfull, skal oppvekstsjef umiddelbart ta kontakt med rektor for å avtale hvordan planen skal sikre egnede, tilstrekkelige og lovlige tiltak.

Oppvekstsjef kvitterer i arkivsystemet når aktivitetsplanen er mottatt og vurdert til at skolen har behandlet saken i tråd med kravene i oppl. §§ 9 A-2 og 9 A-4.(gjelder ikke barnehage)

Oppvekstsjef skal bruke Tiltaksteam barn og unge som rådsorgan for vurderinger/behandling dersom dette er nødvendig.

3. Etter et avtalt møte med en oppsummerende evaluering av en aktivitetsplan, vurderes det om barnehagen/skolen finner at retten til et trygt og godt miljø fremdeles ikke er oppfylt eller om den er oppfylt.

Dersom barnet/eleven opplever at han/hun fremdeles ikke har et trygt og godt miljø, skal aktivitetsplanen fortsette og/eller revideres. Møtereferatet skrives som nytt dokument i samme sak på kommunal mal med standardtekst. Denne sendes til foresatte og oppvekstsjef gjennom arkivsystemet. Oppvekstsjef er mottaker på lik linje med foresatte i saken (ikke kopimottaker).

4. Oppvekstadministrasjonen vil hvert halvår etterspørre

- hvorvidt alle varsel som fører til en aktivitetsplan etter oppl. § 9A-4 er sendt oppvekstsjef
- hvorvidt alle aktivitetsplaner som omhandler oppl. §§ 9A-2 og 9A-4 er sendt oppvekstsjef
- hvorvidt alle aktivitetsplaner som omhandler barnehageloven § 42 er sendt til oppvekstsjef

5. Barnehage-/skolemiljøet på den enkelte barnehage/skole er tema på medarbeidersamtale med kommunalsjef. Her diskuteres samlet omfang og innhold av varsler og aktivitetsplaner.

Dersom elev eller foresatte ikke er fornøyd med skolens forvaltning, kan elev og foresatte melde direkte til statsforvalteren. Dette gjøres digitalt på statsforvalterens hjemmeside.

Siljan kommune benytter saksgangen i BTI.

KONTINUERLIG, LANGVARIG OG SYSTEMATISK ARBEID

§ 9 A-3. Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

§ 41. Nulltoleranse og forebyggende arbeid. (barnehageloven).

Med kontinuerlig menes det at det systematiske arbeidet må være en rød tråd i barnehagens og skolens arbeid og ikke bare noe som gjøres når det oppstår ubehagelige situasjoner eller ved oppstarten av et nytt barnehage- og skoleår. Arbeidet skal drives hele tiden, gjennom hele barnehage- og skoleåret. Det systematiske arbeidet skal være gjennomtenkt og planmessig.

Planene og rutinene må være innarbeidet og må følges av personalet når det jobbes med saker som vedrører det psykososiale miljøet til elevene og barna.

Skoleledelsen og barnehageledelsen har ansvaret for den daglige oppfølgingen av barnehagen- og skolens systematiske arbeid. Skolens ledelse ved rektor, barnehage ved styrer, skal følge med og har ansvaret for at det systematiske arbeidet er aktivt og planmessig. Denne planen skal bidra til at elevene/barna opplever et trygt og sosialt barnehage- og skolemiljø. For å sikre at dette blir et «levende» plandokument, må planen være kjent for alle parter i barnehage- og skolemiljøet.

SJEKKLISTE FOR ET GODT OG TRYGT SKOLEMILJØ – MIDTBYGDA SKOLE

Hva	Hvordan	Når	Ansvar
Fokus på tidlig innsats	<ul style="list-style-type: none"> • BTI-modellen • gode rutiner • samarbeid: <ul style="list-style-type: none"> - PPT - helse - barnevern 	Gjennom hele året	Rektor
Møte mellom barnehage, skole og SFO	<ul style="list-style-type: none"> • overgangssamtale om hvert enkelt barn • besøksdag skole/SFO for nye 1.trinn 	April Juni	Adm. skole Kontaktlærere
Fadderordning	<ul style="list-style-type: none"> • 1. og 4. trinn 	Juni og august	Kontaktlærere på 4. og nye 1. trinn

Gjennomgang av «Trygt og godt skolemiljø»	<ul style="list-style-type: none"> • foreldremøte for 1. trinn • i personalet • på SFO • FAU/SMU • foreldremøte for 2. og 5. trinn 	<p>Mai</p> <p>August</p> <p>August</p> <p>September</p> <p>September</p>	<p>Rektor</p> <p>Rektor</p> <p>SFO-leder</p> <p>Rektor</p> <p>Kontaktlærere</p>
<p>Opplæring og informasjon til ansatte om</p> <p>Oppl. kap. 9a.</p> <p>Felles forståelse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hva er godt skolemiljø? • Hva er krenkende atferd? • Terskel for inngripen? • Handlingsplikt 	<p>August</p>	<p>Skole: Rektor</p> <p>SFO: SFO-leder</p>
Informasjon om BTI	<ul style="list-style-type: none"> • i personalet • i SFO 	<p>August</p>	<p>BTI-koordinator</p>
<p>Gjennomgang av</p> <ul style="list-style-type: none"> • inspeksjonslister • ordensregler 	<p>I personalet</p>	<p>August</p>	<p>Skole: Rektor</p> <p>SFO: SFO-leder</p>

<ul style="list-style-type: none"> • revidere sosial handlingsplan • ZERO-samlinger 	Oversikt ZERO-samlinger	August	Rektor/sosiallærer
	Etter sosial handlingsplan	September November Februar April	Sosiallærer
Gjennomgang av <ul style="list-style-type: none"> • «Trygt og godt skolemiljø» • ordensregler • skoleregler i praksis • klasseregler 	Trinnvis/gruppevis	August	Kontaktlærere
Skolegårdsundersøkelse	Trinnvis/gruppevis	Oktober	Sosiallærer
Trivselsundersøkelser	2.- 4. trinn	Oktober	Kontaktlærere
Foreldreundersøkelse	2., 4. og 6. trinn	September	Kontaktlærere
Elevundersøkelsen	5.-7. trinn	November	Rektor/kontaktlærere
Elevsamtaler	Elev – kontaktlærer	Oktober-november/ mars-april	Kontaktlærere
Tilbakemeldingsmøter med administrasjonen	<ul style="list-style-type: none"> • A-Team • B-Team • C-Team 	Oktober-november/ mars-april	Rektor
Gjennomgang av <ul style="list-style-type: none"> • skolegårds-undersøkelsen • trivselsundersøkelser • foreldreundersøkelsen • elevundersøkelsen 	SMU	November	Rektor
		Februar	Rektor
Evaluering av skolens arbeid med trygt og godt skolemiljø: <ul style="list-style-type: none"> • forebyggende • holdningsskapende • inspeksjonslister 	<ul style="list-style-type: none"> • i personalet • på SFO 	Desember og juni	Rektor
		Desember og juni	SFO-leder

Gjennomgang av <ul style="list-style-type: none"> • trivselsundersøkelser • foreldreundersøkelsen • elevundersøkelsen 	I personalet	Januar-februar	Skole: Rektor SFO: SFO-leder
Møte Mb – SUS	<ul style="list-style-type: none"> • Overgangs-samtale • Besøksdag SUS for nye 8.trinn 	Mars Juni	Administrasjonen ved skolene
Aktivitetsdager	<ul style="list-style-type: none"> • S-trinn • M-trinn 	Vinter/vår	Teamene
Grunnskoleuka	I samarbeid med: <ul style="list-style-type: none"> • FAU • VO • ev. andre frivillige 	Vårsemester	Grunnskolekomité
Skoleavslutning m/grilling	1.- 7. trinn	Juni	Administrasjonen Kontaktlærere